

Suomen lintuasemien toiminta vuonna 2008

Lauri Nikkinen (toim.)

Pohjantikat Picoides tridactylus vaelsivat Haliaksella mm.12.10.2008. Kuva: ALEKSI LEHIKONEN

Tässä katsauksessa esitellään Suomen lintuasemien toiminta vuonna 2008. Edellisvuoden katsauksessa olivat mukana kaikki Suomessa aktiivisesti toimivat lintuasemat, tämän vuoden katsauksesta puuttuu Signilskärin lintuaseman osuus.

Lintuasemien toiminta on jatkunut hyvin samanlaisena jo vuosia. Toiminnan ydintä ovat muutonseuranta, pesivien lintujen laskenta ja rengastus. Ensisijaisena tavoitteena on kerätä pitkäaikaisaineistoa, jonka perusteella voidaan tehdä arvioita lintukantojen muutoksista. Muutonseurannalla voidaan selvittää lajien saapumis- ja lähtöaikoja, ja saada näyttöä lintukantojen runsastumisesta tai heikentymisestä. Kurki on hyvä esimerkki lajista, jonka pesimäkannan runsastuminen näkyy lintuasemien muuttajamäärissä. Pesimälinnuston seurannalla voidaan saada esiin paikallisessa populaatiossa tapahtuvia muutoksia ja havaita muun muassa uusien lajien ilmaantumisen ja runsastuminen alueella.

Lintujen rengastus on aina ollut keskeinen osa lintuasematoimintaa. Asemilla tapahtuvaa muuttolintujen rengastusta on usein kri-

tisoitu siitä, ettei sillä voida tarkasti selvittää lintukannoissa tapahtuvia muutoksia. Ajatus perustuu siihen, että lintuasemarengastus ei olisi "riittävän" vakioitua. Tässä kritiikissä on totuuden siemen, sillä mikäli esimerkiksi rengastusalueita ei pidetä ympäristöoloiltaan samanlaisen vuodesta toiseen (esim. puiden pituuskasvuun ei puututa), kiinni saatu lajisto saattaa vaihtua ja rengastusmäärät muuttua. Tutkijoiden kritiikki on kohdistunut myös siihen, että useilla asemilla lintuja ei mitata säännöllisesti. Tämä on asia, johon rengastajat ja lintuasemista vastaavat henkilöt voivat itse vaikuttaa. Olisi tärkeää kyetä luomaan olosuhteet, jossa lintujen mittaaminen olisi helppoa. Tähän auttaisi esimerkiksi ns. mittausaseman perustaminen verkkolinjojen läheisyyteen. Useilla asemilla tällaisia ratkaisuja on toteutettukin. Myös verkkokierroksen pituuden lyhentäminen ja avustajien määrän lisääminen vaikuttaisivat siihen, että rengastaja voisi paremmin keskittyä biometrisen aineiston keruuseen. Pelkkä linnun rengastaminen ei enää tuota riittävästi informaatiota linnusta:

tapaamistodennäköisyys on useilla lintulajeilla hyvin pieni.

Edellä mainitut seikat ovat asioita, joihin me lintuasemamiehitäjät voimme vaikuttaa. Tulevien vuosien haasteena on saada lisää lintuasema-aktiiveja toimintaan mukaan. Etenkin lintuasemarengastajia kaivattaisiin lisää. Yhteisenä tavoitteenamme on turvata laadukkaan suomalaisen lintuasematoiminnan jatkuminen myös tulevaisuudessa.

Osa katsauksessa esiteltävistä harvinaisuushavainnoista on tarkastamattomia, joten katsauksen harvinaisuushavaintoihin ei tule julkaisuissa viitata. Tarkastamattomat havainnot on merkitty katsaukseen *-merkillä.

Aspskär Harri Malkio

Asema oli miehitettyä 157 päivänä (vuonna 2007 miehitysvuorokausia oli 154). Miehitysjaksot olivat: 21.–24.3., 5.–6.4., 16.–27.4., 30.4.–24.6., 26.6.–6.8., 8.8.–1.9., 19.–21.9., 26.–27.9., 4.–5.10., 19.–22.11. ja 24.–28.12. Kevät ja kesä olivat perinteisesti hyvin miehitettyjä. Vuoden aikana havaittiin 190 lajia, vaikka muutama säännöllinen laji jäi näkemättä. Syksyllä miehitys oli varsin heikko. Viikonloppuihin osuneista kovista tuulista johtuen saareen pääsy oli satunnaista. Uutena lajina nähtiin arosuohaukka*, joka on 264. saarella havaittu laji.

Muita kevään ja kesän harvinaisuuksia olivat jääkuikka (4 havaintoa), pikkuihku, kiljukotkalaji, muuttohaukka, lampiviklo, leveäpyrstökihu, pikkutiira, käenpiika, tunturikiuru, mustaleppälintu, viitasirkkalintu, idänuunilintu, varpunen ja nokkavarpunen.

Syksyllä parhaita olivat muuttohaukka, merisirri, palokärki, pikkutiikka, pohjantikka, kirjokerttu, taigauunilintu, tundraurpiainen ja pohjansirkku. Merikotka havaittiin 25 päivänä; havainnot jakautuivat tasaisesti läpi vuoden.

Vuoden tapahtumat

Miehityskauden alkaessa 21.3. merenlahdet olivat vielä jäässä. Kevään ensimmäisten retkien parhaita havaintoja olivat mm. kolme ristsorsaa, harmaasorsa, etelänkiisla ja tunturikiuru. Huhtikuussa miehitys oli runsaampaa

ja havaintoja tehtiin mm. mustaleppälinnusta, mustakurkku-uikusta (kuun alussa, ennätysaikainen havainto), pikk-uikusta (2 yksilöä, saaren 2. havainto). Toukokuun alussa alkoi kevään pysyvä miehitys, kuun harvinaisuuksia olivat kiljukotkalaji*, lampiviklo*, nuori pikkukajava* ja 9.5. havaittu arosuohaukka*. Arktinen muutto käynnistyi kuun alkupuoliskolla, esim. 10.5. havaittiin 39 000 muuttavaa vesilintua ja 11.5. hanhia 13 000, vesilintuja 30 000 ja kuikkalintuja 700. Kovaa hanhimuuttoa havaittiin 20.–21.5., yhteensä n. 70 000 yksilöä.

Kevään muutto oli etenkin kahlaajien osalta ilahduttavan runsasta. Hanhien määrä laski edellisvuodesta 70 000 yksilöä, vesilintuja nähtiin hieman enemmän ja kuikkalintuja puolet enemmän kuin edellisenä keväänä.

Saaren lähiluotojen linnustoa takseerattiin toukokuun lopussa. Luodoilta laskettiin mm. 104 asuttua ja 29 tyhjää merimetson pesää; edellisvuonna kolonia tuhoettiin.

Kesän parhaita havaintoja olivat pikkutiira (pariskunta 4.–6.6. ja yksinäinen lintu 8.6.), viitasirkkalintu, ristisorsapokue ja uivelo 27.–28.6. Heinäkuun puolivälissä rengastettiin etelänkiislan ja kuun loppupuolella ruokin poikasia.

Elokuussa nähtiin tuttuun tapaan kahlaajia, tyllien paras päivä oli 10.8. (19 lintua) ja seuraavanakin päivänä näkyi vielä 15 lintua. Syyspuolen paras petopäivä oli 25.8., jolloin nähtiin seitsemän eri petolintulajia – parhaana peräti 13 muuttavaa tuulihaukkaa, muuttohaukka ja 84 muuttavaa varpushaukkaa. Syksyllä eniten harvinaisuuksia näkyi 20.9.: 2 taigauunilintua, 3 pohjansirkkua, nokkavarpunen ja pohjan-tikka.

Saaren kautta aikain toinen havainto taviokuurnista tehtiin 19.11., jolloin saarella oli 2 yksilöä paikallisena. Ensimmäinen havainto on niinkin kaukaa kuin vuodelta 1981. Samana päivänä oli myöhäinen sepelhanhi paikallisena. Jouluretkellä nähtiin peräti 34 lajia. Parhaat havainnot olivat kaakkuri, harmaasorsa, merikotka, taviokuurna ja tundraurpiainen. Vastaavalla retkellä 2006 nähtiin 28 lajia.

Kuva 1. Katsauksessa mukana olevien lintuasemien sijainti.

Rengastus

Rengastuksessa keskityttiin pesäpoikasten rengastukseen. Verkkorengastusta ei harjoitettu. Runsaslukuisimmat rengastetut olivat merimetsä (200 r), harmaalokki (121), räyskä (29), ruokki (21) ja etelänkiisla (17). Rengaslöytöilmoituksia tuli 51 kpl kuudesta lajista (vuonna 2007 ilmoituksia tuli 74 viidestä lajista).

Merimetsä: 11 löytöä (v. 2007: 17 löytöä). Rengastuspäivästä löytöpäivään aika-avaruus 3 kk 22 vrk – 3 v 6 kk 18 vrk, etäisyys 363 km – 2420 km. Kaikki löydettiin kuolleina/ammutuina jakaantuen maittain: Suomi (1), Liettua (1), Tanska (2), Saksa (2), Itävalta (1), Unkari (1) ja Ranska (3).

Kalalokki: 2 (v. 2007: 1 löytö). Saman kesän poikanen kontrolloitiin Helsingissä näkkiintyneenä, hoidettiin kuntoon ja vapautettiin. Toinen Skånessa rengastettu yli 11-vuotias kontrolloitiin sairaana Aspskärillä ja vapautettiin.

Harmaalokki: 19 (v. 2007: 33 löytöä). Tapettuina löytyi 8 lintua Porvoon, Espoon ja Lohjan jäteasemilta. Rengas luettiin 11 linnulta ulkomailla: Eesti (1), Latvia (5), Liettua (2) ja Saksa (3).

Merilokki: 1 (v. 2007: 1 löytö). Rengas luettu Rigassa Latviassa (ikä 8 v 6 kk 3 vrk). Pesäpoikasenä Kotkassa rengastettu lintu kontrolloitiin pesivänä Aspskärillä (ikä 6 v 11 kk 11 vrk).

Etelänkiisla: 17 (v. 2007: 18 löytöä). Kaikki kontrolloitiin elävinä pesäkoloista. Yksi lintu oli rengastettu pesäpoikasenä Saltvikissä. Kaikki muut oli rengastettu Aspskärillä aikuisina lintuina. Ikähaitari oli vuodesta liki kolmekymmenvuotiaaksi.

Halias

Aleksi Lehikoinen

Vuosi 2008 oli aseman 30. toimintavuosi. Vuosi oli täynnä aktiivista toimintaa, vaikka varsinaisen pyöreiden vuosien juhlistaminen Tringan kuukausikokouksen yhteydessä siirtyikin vuoden 2009 puolelle. Asema oli jälleen miehittettynä koko vuoden. Tästä huolimatta uudet miehittäjät ovat tervetulleita asemalle. Asemalla yöpyi vuoden aikana yhteensä 70 miehittäjää, bussiretkiä järjestettiin asemalle kymmenen ja muita päiväretkilijöitä vieraili runsaasti. Vuoden lopussa varauksista vastaanottanut Kari Soilevaara luopui kahdeksan vuoden uurastuksen jälkeen asemanhoitajan pestistään ja tilalle valittiin Petteri Lehikoinen.

Tutkimus- ja julkaisu-toiminta

Aseman julkaisu-toiminta jatkui pirteänä ja vuodelle 2008 kirjattiin seitsemän Halias-aiheista julkaisua. Näihin kuuluivat perinteiset vuosikertomukset Linnut-vuosikirjassa ja Tringa-lehdessä (Lehikoinen 2008a, b). Haliaksen muuttoaineistoa esiteltiin Wildlife Biology -sarjassa, jossa ilmestyneessä artikkelissa todettiin Itämerellä haahkapopulaation muuttuneen voimakkaasti koirasvoittoiseksi viimeisen 15 vuoden aikana (Lehikoinen ym. 2008a). Hangon sekä Jurmon lintuasema-aineistoa oli käytetty

myös loppuvuodesta puolustetussa Kalle Rainion väitöskirjassa (Rainio 2008).

Vuoden ehkä tärkein julkaisukokonaisuus oli Haliaksen 30-vuotisen taipaleen johdosta tehty teemanumero Tringa-lehdessä. Teemanumero pitää sisällään kannankehitysartikkelin (Lehikoinen ym. 2008b), päivitetyn aseman kehittämissuunnitelman (Lintuasematoimikunta 2008) ja kevyemmän tunnelmaosion (Useita kirjoittajia 2008). Kannankehitysartikkelissa tarkastellaan Haliaksen lintumäärien muutoksia 29 vuoden ajalta yli 200 lajin osalta. Aseman kehittämissuunnitelman tarkoituksena on turvata sekä kehittää aseman toimintaa tulevaisuudessa. Tunnelmaosiossa on valotettu Haliaksen tahtumia päiväkirjojen tekstien pohjalta.

Halias-aiheisten artikkelien julkaisu-uuteloita päivitetään Haliaksen internet-sivustolla, jolta suurin osa niin vanhoista kuin uudemmistakin artikkeleista on ladattavissa pdf-muodossa. Julkaisuluettelot piti sisällään vuoden 2008 lopussa yhteensä 73 Halias-aiheista julkaisua. Haliaksen viimeaikaiset havainnot päivitettiin koko vuoden ajan käytännössä päivittäin. Viimeaikaisiin havaintoihin ja julkaisu-uuteloon löytyvät linkit aseman kotisivuilta (<http://www.tringa.fi/lintuasemat/halias.html>). Halias kuuluu yhdessä Tvärminnen eläintieteellisen aseman kanssa läntisen Suomenlahden pitkäaikaisten ekologisten havaintosarjojen seurantaverkoston (Western Gulf of Finland LTER-site WelFin). Koko Suomen seurantaverkosto (FLTER) sai loppuvuodesta EU-rahoitusta, jonka turvin on tarkoitus kehittää mm. Haliaksen tietokantajärjestelmää.

Päähavainnoitsija Aatu Vattulaisen kevät-havainnoinnin erityiskohteena oli muuttavien haahkojen sukupuolijakauma. Loppukesällä ja syksyllä Vattulainen keräsi aineistoa ruokailevien merimetsöjen parvikäyttäytymisestä Suomen ympäristökeskukselle. Syksyllä panostettiin poikkeuksellisen pohjantikkavaelluksen tarkempaan dokumentointiin sekä tutkittiin suo- ja sarvipöllöjen ikä- ja sukupuolimääritystä kuvaamalla kaikki pyydystetyt Asiot.

Asematoiminnan kehittäminen

Lintuaseman omistaja, Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry., teki Metsähallituksen kanssa vuoden alusta 15 vuodeksi uuden vuokrasopimuksen, jonka mukaan Tringalla on lintuasematoimintaa varten oma tontti Uddskatanilla asemarakennuksen ympärillä. Tontin vuokra maksetaan tehdyillä töillä, joihin kuuluvat puutarhan niityn niittäminen, polkuverkoston ylläpito, ryhmien opastaminen, luonnonsuojelun alueen valvonta sekä erilaiset pesimälintulaskennat ja niistä raportointi. Harrastajat voivat tukea aseman toimintaa osallistumalla näitä töitä koskeviin talkoisiin.

Konkreettisin uudistus asemalla oli aseman viereen suunnitellun huoltorakennuksen töiden aloittaminen. Rakennustoimet aloitettiin kesäkuun puolivälissä ja elokuussa talon kattoa komisti jo huopa. Huoltorakennus tulee sisältämään uuden lintujen käsittelyä varten toteutetun rengastushuoneen, saunan sekä varastotilaa. Huoltorakennuksen viimeistely

tullaan tekemään vuoden 2009 aikana, mutta ensilöylyt asemalla on jo otettu tätä tekstiä kirjoitettaessa. Huoltorakennuksen päänikkareina toimivat Petri Saarinen ja Jukka Vilén, jotka valittiin urotyöstä vuoden tringalaisiksi 2008. Rakennuksen on suunnitellut Halias-konkari Pekka Hänninen.

Aseman retkitoimintaa kehitettiin järjestämällä kaksi erityisesti nuorille lintuharrastajille suunnattua viikonloppuretkä. Huhti- ja heinäkuiset retket olivat kovin suosittuja ja niitä tullaan jatkamaan tulevinakin vuosina yhteistyössä käynnistetyn Tringan nuorisajaoston kanssa.

Tringan internet-sivujen uusimisen myötä myös Haliaksen nettisivut uudistuivat ja niiden päivittäminen tuli helpommaksi. Vuoden aikana aseman kaikki päivä- sekä vieraskirjat valokuvattiin digitaaliseen muotoon sekä aloitettiin aseman digitaalisen museoarkiston kerääminen.

Lintuhavainnot

Rengastajatilanne oli hyvä, koska lähes yhtäjaksoinen rengastus saatiin järjestettyä 26.7.–8.11. väliseksi ajaksi. Toimintavuonna rengastuksia kertyi selvästi keskiarvoa enemmän (14 347 lintua, 95 lajia).

Talvi

Vuosi alkoi komeasti, kun 37 vanhan pikkulokin parvi muutti korkealla niemeä pitkin länteen. Muitakin eksoottisia, lämpimän talven siivittämiä havaintoja tehtiin. Gåun särkällä havaittiin talven aikana parhaimmillaan kolme luotokirvistä ja kolme niittykirvistä. Taivaanvuohi sinnitteli Gåsörsvikenin lahdelta 12.1. asti. Helmikuusta alkaen talvehti saaristossa nuori *calidus*-tyyppinen muuttohaukka.

Kevät

Kevätmuutto alkoi aikaisin ja helmikuun lopulla havaittiin jo toista sataa muuttavaa haahkaa, kymmeniä tukkakoskeloita sekä mm. ristosorsa, harmaahaikara, kiuru, kottaraisia ja pulmusia. Haahkan alamäki näkyy myös kevätmuuttomäärissä. Kevään paras muuttonoteeraus oli 10.4. 2830 m. Kurkia sen sijaan nähtiin ennä-

tyksellisen paljon ja uusi muuttoennätys kirjattiin 15.4., 5404 m. Kahlaajilla nähtiin todella hienoja muuttoja etenkin koleaan toukokuun ansiosta, mikä pudotti muuttajat alas: isokuovi + IK 23.4. 904 m, pikkukuovi 5.5. 173 m, punakuiri +IK 10.5. 2225 m, liro 10.5. 891 m, 29.5. laskettiin yhteensä yli 30 000 kahlaajaa, joista määritettiin tundrakurmitsa + IK 6200, isosirri + IK 2860, suosirri + PK 20 100. Komea allihaahkaparvi piristi vapunseutua viipymällä muutaman päivän paikallisena niemen luoteispuolella. 2.5. parvesta laskettiin 30 koirasta ja 25 naarasta.

Haliaksen länsipuolella alkaa koirashaahkojen sulkasatoalue Saaristomerellä, joka on yksi Suomen kansainvälisesti arvokkaista lintualueista (IBA). 29.5. bunkkerilta laskettiin huikeat 19 000 paikallista haahkaa, joten alueella on edelleen merkitystä lajin levähdysalueena.

Kesä

Asema-alueella tai sen läheisyydessä todettiin linnustoselvityksissä yhteensä 64 pesivää tai reviiä pitävää lajia. Näistä merkittävimpiä olivat merikotka (ensipesintä alueella), kolme tylliparia, kaksi merikihuparia, pikkutikkapari, kolme paria pikkulepinkäisiä ja kaksi urpiaisreviiä (ruskea *cabaret*-alalajin poikanen rengastettiin).

Kesällä havaittiin myös useita huomattavia muuttoja. Naurulokkien massamuutto todettiin ensikertaa kesäkuun puolella, kun 29.6. muutti "syksyn" suurin määrä 1182 m.

Syksy

Syksyllä nähtiin taas useita huikeita muuttoja. Petolintujen muutto oli näyttävää. Ennätyksiä kolkuttelivat varpushaukka 26.8. 1030 m (ensimmäinen tuhannen ylitys), hiirihaukka 8.10. 385 m, tuulihaukka 26.8. 69 m 10 p ja nuolihaukka 10.9. 32 m 3 p. Kurkia nähtiin parissa päivässä 24.–25.9. 12 360 m. Alleja nähtiin ilahduttavan paljon, joista parhaimpana päivänä 29.10. 15 200 m. Tikkojen puolesta syksy oli hyvä. Ennätyksiä rikkoivat mm. palokärki 12.9. 39 m ja pohjantikka 8.10. 70 m (ks. tarkemmin kohta vaelluslinnut). Pöllösyksy jäi hieman odotettua vaisummaksi, mutta tyyneen pöllöyönä neljän tunnin stai-

jaus bunkkerilla 1.11. sataman valojen avustuksella tuotti huikeat 32 sarvipöllöä ja lisäksi kuusi lintua saatiin verkosta. Naakkakannan kasvusta (kuva 1) kertoi komea uusi Haliasennäys 15.10. 6290 m.

Vaelluslinnut

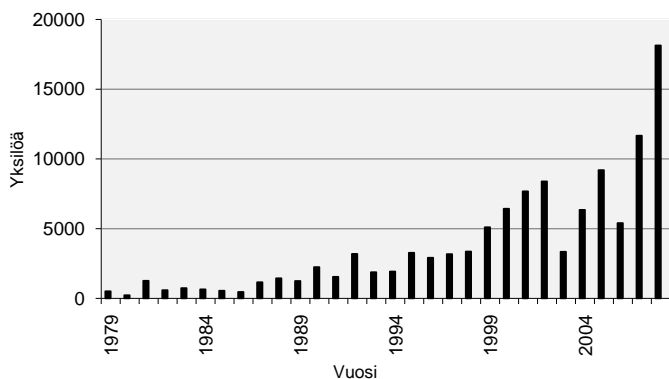
Vaellussyksy oli köyhän edellisen vuoden jälkeen monipuolinen. Pöllöjä havaittiin kuitenkin melko vähän, sillä poikkeuksellisen runsas myyräkanta piti myyränpurijat mantereella. Sarvipöllöjä havaittiin 22 p 32 m 24r, suopöllöjä 12 p 1 m 6 r ja helmipöllöjä vaivaiset 3 p 1 r.

Syksy muistetaan etenkin komeasta tikka-vaelluksesta. Pohjantikalla (369 m 12 p 57 r; kuva 2), valkoselkätikalla (14 m 20 p 3 r; osa paikallisista samoja yksilöitä) ja palokärjellä (264 m 110 p 75 r) oli ennätysvaellus, pikkutikalla hyvä (185 m 55 p 28 r) ja käpytikalla kohtalainen (261 m 41 p 16 r). Harmaapäätikkoja nähtiin normaalisti (7 m 3 p 1 r). Pohjantikasta saatiin myös hieno löytö: Kiihtelysvaaralla pesäpoikasena rengastettu lintu kontrollointiin lokakuussa asemalla. Hyvän pihlajamarjasadon siivittäminä tilhiä nähtiin hyvin (syksyn summa 42 060 m 1468 p).

Tiaisista tali- (30 764 m 3828 r) ja sinitäinen (23 108 m 3108 r) muuttivat vilkkaasti. Kuusi- (4990 m 52 p 710 r) ja pyrstöiaisella (1263 m 313 p 538 r) meno oli kohtalaista. Hömötiaiset (78 m 65 p 40 r) loistivat poissaolollaan ja työttöisyydellä pysyivät perinteiseen tapaan metsissä (6 r). Pähkinänakkeleita havaittiin 12 ja ainoa rengastettu oli *europa*-alalajia. Pähkinähakeilla (746 m 36 p 56 r) ja närhillä (2009 m 5 p 49 r) oli hyvä vaellus. Pikkukäpylinnuilla (4094 m 46 p 1 r, sis. *Loxc/p*) oli hyvä vaellus, kirjosiipikäpylintuja (16 m 6 p 1 r) nähtiin kohtalaisesti ja isokäpylintuja (41 m 8 p) liikkuu normaalisti.

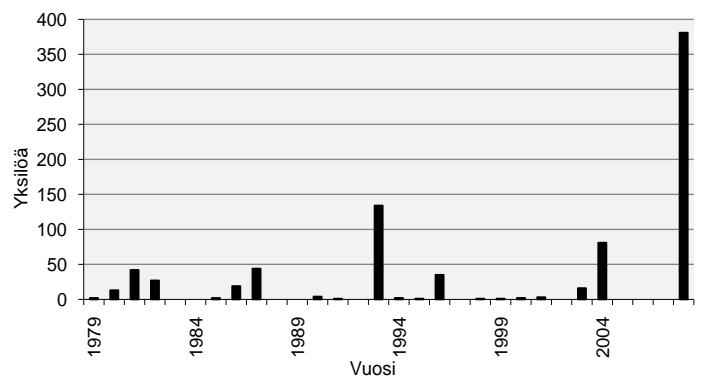
Harvinaisuudet

Asemalla havaittiin kuluneena vuotena yhteensä 225 lajia. Uusia asemalajeja havaittiin kolme: tulipäähippiäinen (3.5.), isokihu* (21.5.) ja mustakaularastas (23.10.). Aseman toinen punakaulahanhi havaittiin muutolla 1.6.

Kuva 1. Naakan *Corvus monedula* syksyiset muuttajamäärät Hangon lintuasemalla 1979–2008.

Fig. 1. Migration of the Jackdaw at Hanko Bird Observatory in 1979–2008.

Kuva 2. Pohjantikan *Picoides tridactylus* havaintomäärät Hangon lintuasemalla syksyinä 1979–2008.

Fig. 2. Numbers of the Tree-toed Woodpecker at Hanko Bird Observatory in autumns 1979–2008.

Kiitokset

Suomen Kulttuurirahaston apurahan turvin pystyttiin taas maksamaan syyskauden havainnoijille ja rengastajille päivärahaa, josta kiitokset. Helo Oy lahjoitti aseman huoltorakennukseen kiukaan ja Icopal Oy kattoeristeet. Lisäksi YIT tuki aseman huoltorakennuksen rakentamista ja Micropirates avusti uuden tietokoneen hankinnassa. Metsähallitus lahjoitti asemalle kaksi kompostikäymälää. Kiitos kuuluu myös kaikille vuoden 2008 miehittäjille, talkoolaisille ja asemamaksun maksaneille. Seppo Niiranen kokosi aseman rengastukset, joista lämmin kiitos! Tue lintuaseman toimintaa maksamalla asemamaksu tai tee lahjoitus (aseman tili: 101430-205266).

Hirvijärvi Harri Hutri

Hirvijärvellä vuodesta 2008 tuli 16-vuotisen tilastointihistorian tehokkaimmin havainnoitu vuosi. Havainnointipäiviä oli yhteensä 183, joista kevätkauden (1.1.–30.6.) osuus oli 70 ja syyskauden (1.7.–31.12.) 113 päivää. Puolenkymmenen aktiivimuutonseuraajan lisäksi havaintoarkistoa kartutti vuoden kuluessa lähes 40 epäsuoraa kävijää. Muutontarkkailu oli aktiivisimmillaan 6.9.–12.10. välisenä aikana, jolloin havainnointia oli jokaisena päivänä. Keväällä pisin päivittäinen tarkkailuputki ajoittui jaksolle 19.4.–1.5. Rengastuspäiviä kertyi vuoden aikana vain kolme. Talvilintuja rengastettiin lintuasemalla kahtena aamuna loppupalvella ja lokkien sekä varpuslintujen poikasia tekoaltailla/lintuasemalla 22.6. Rengastettujen lintujen kokonaismäärä oli 88 yksilöä (8 lajia). Eniten rengastuksia kertyi naurulokille (52 yks.) sekä kirjosiopelle (17 yks.).

Määrällisesti vaatimattoman kevätmuuton kohokohdat ajoittuivat huhtikuulle. Harmaita hanhia (valtalajina metsähänhi) nähtiin 6.–27.4. muutolla yhteensä 778 lintua. Kurkien muutto ajoittui pääosin 2.–26.4. väliselle ajalle, mutta eri ilmansuuntiin matkanneita pikkuparvia näkyi harvakseltaan aina kesäkuun loppupuolelle asti. Koko kevään kurkisummaksi tuli varsin tavanomaiset 673 yksilöä. Muita maininnanarvoisia havaintoja olivat 34 muuttavaa pikkukuovia 8.5. sekä jaksolle 24.5.–8.6. ajoittunut vesipääskymuutto (yhteensä 20 lintua). Tornien Taistossa 3.5. havaittua merikihua kovempia harvinaisuuksia ei alueelle kevään aikana ilmaantunut.

Myös syksyn anti jäi ennätysellisestä havainnointitehosta huolimatta lintumäärältään melko vaatimattomaksi. Heinä–joulukuun kokonaisuusyksilömäärä (48 880 lintua) oli 10 % pienempi kuin vertailujaksolla 1993–2007 mediaani. Sateinen ja viileä kesä oli ilmeisesti haitannut monien lajien pesintää, joten huono pesimätulos heijastui syksyllä suoraan muuttajien/vaeltajien yksilömääriin.

Syksyn runsaslukuisimpia lintuja olivat perinteiseen tapaan räkätti- ja punakylkirastas, peippo ja järripeippo. Rastaiden, peippolintu-

jen sekä vihervarpusen esiintyminen oli keskiarvoa suurempaa ja varsinkin punakylkirastaiden muutto oli muutamana aamuna vilkasta (huippuna 22.9. 3100 m).

Isommista linnuista näyttävimmin olivat esillä harmaat hanhet (yht. 1291 yks.) ja laulujoutsenet (yht. 198 yks.). Pienempien sorsalintujen osalta syksy jäi keskimääräistä heikommaksi, sillä puoluskelkeltajien kokonaismäärät olivat n. 20 % ja kokosukeltajien n. 10 % mediaaniarvoja pienempiä. Heinäkuun toistuvista pudotuskeleistä huolimatta kahlaajia nähtiin tavallista vähemmän, eikä vähälukuisista arktisista kahlaajista (mm. punakuiri ja tundrakurmitsa) tehty kuin muutama havainto.

Syksyn parasta antia oli runsas tikkavaellus heinä–lokakuussa. Ensin idän- ja myöhemmin myös lännensuunnalta ryntäilleitä käpytikkoja havaittiin 572 yksilöä, mikä on enemmän kuin kertaakaan syksyyn 1993 ulottuvan tilastointin aikana. Myös muita tikkoja oli vaelluksella mukavasti: palokärkiä nähtiin 14, pohjantikkoja 11, pikkutikkoja neljä ja harmaapäätikkoja kaksi. Tikkarynnistystä juhlistettiin 4.10. vielä yhdellä valkoselkätikalla, josta tuli 227. Hirvijärvellä havaittu lintulaji. Tikkojen ohella myös närhien, kuusitiaisten ja käpylintujen liikehdintä oli selvästi tavanomaista vilkkaampaa. Kuusitiaisten aktiivisuudesta huolimatta tiaisvaellus jäi kuitenkin jo kolmantena peräkkäisenä syksynä heikoksi, sillä valtalajeihin kuuluvien tali-, sini- ja hömötiaisten esiintyminen oli niukinta, mitä alueella on tähän mennessä koettu.

Syksyjen 1993–2008 aineistossa runsasaineita lajeja ovat metsähänhi, laulujoutsen, harmaalokki, naakka ja mustarastas. Suurimpia häviäjiä olivat jo aiemmin mainittujen tiaisien ohella allit, räystäspääsky, metsä- ja niitykirvinen, tilhi, varis, punatulkku sekä keltasirkku. Variksen ja keltasirkun yksilömäärät olivat syksyllä 2008 jopa ennätysellisen pieniä.

Tarkempia tilasto- ym. tietoja löytyy Hirvijärven lintuaseman kotisivuilta osoitteesta http://www.slsly.fi/yhdistys/hirvijarvi_havainnointi.shtml

Höytiäinen Markku J. Huttunen

Lintuaseman toiminta oli kohtuullisen aktiivista ja rengastuksissa päästiin lähelle 25 vuoden keskiarvoa. Lintuja rengastettiin vaihtelevasti läpi vuoden ja mm. talven ruokintapynnissä oli ajoittain muutaman viikon taukojakin. Hieman yhtenäisempi miehitysjakso koettiin välillä 23.8.–7.11. Asemalla tehtiin verkkolinjojen pusikoiden raivaustoimenpiteitä syyskuussa.

Aseman 25. toimintavuonna (jota unohdettiin millään tavalla juhlistaa!) miehitysvuorokausia kertyi kaikkiaan 84, joista ruokintapaikkapyyntiä 12 päivänä. Pyyntipäivistä 37 oli sellaisia, jolloin kaikki tai lähes kaikki vakio- ja lisäverkot olivat pynnissä eli 9–11 vakioverkkoa sekä 1–6 lisäverkkoa. Lintuasemalla rengastivat Ari Latja (2013 rengastusta), Roni Väisänen (756), Markku Huttunen (380), Juha

Miettinen (366), Johanna Lakka (266) ja Jarkko Santaharju (45).

Höylälasilla rengastettiin vuonna 2008 kaikkiaan 3826 yksilöä 56 lajista. Runsaimmat verkkolajit olivat urpiainen (1327 rengastusta, ennätys), siniäinen (468, ennätys), talitiainen (296) ja pajulintu (276). Muita ennätyslajeja olivat tilhi (52), laulurastas (46), pohjantikka (12), varpuspöllö (5) ja valkoselkätikka (5). Lisäksi lajeja, joilla päästiin lähes ennätyslukemiin, olivat keltävästäräkki (101), taltatti (62) ja mustarastas (13). Rautiaisten kohdalla pyynti tuotti edelleen hyvää tulosta (73). Vähissä olivat sateisen kesän jälkeen erityisesti kirjosiopet (47). Jonkin sortin ennätys lienee myös se, että koskaan aikaisemmin ei ole rengastettu näin vähän aseman toiseksi yleisintä rengastuslajia – kokonaista viisi hömötiaista vuoden summana.

Höyläsin kokonaisrengastussaldo aikavälillä 1984–2008 on lähes 103 000 lintua; täyteen sataantuhanteen päästiin Ari Latjan rengastaman pikkusiepon myötä 3.9. Tuon rengastusmäärän saavuttamiseksi on käytetty jo melkoinen määrä mies(ja nais-)työvuosia. Suurin kunnia kuuluu tietysti Juha Miettiselle, joka 11 ensimmäistä vuotta rengasti asemalla ”yötä päivää” päästen parhaana vuonna yli 9000 (!) rengastuksen. Seuraajansa eivät ole mokoamaan tehokkuuteen pystyneet, mutta jotain kuitenkin. Ennen Joensuusta muuttoaan Jouko Tiussa oli Juhalle hyvänä apuna, 1990-luvulla puolestaan Jukka Matero oli ahkerasti mukana. Ari Latja vastasi 1990-luvun loppupuoliskon sekä 2000-luvun alkuvuosien pääasiallisesta rengastuksesta. Viime vuosina allekirjoittaneen lisäksi asemalla eniten ovat touhunnut Ari Latja, Roni Väisänen ja Johanna Lakka. Paljon muitakin on ollut mukana rengastajina ja avustajina – heille kaikille kuuluu kiitos tuon rajapyykin saavuttamisesta.

Näin on myös tietämys Pohjois-Karjalan linnuista lisääntynyt ja niiden liikkeitä on tallennettu aina Itä-Siperiaan, Kiinaan, Kuwaitia, Egyptiä, Zimbabweta ja Länsi-Afrikkaa myöten rengaslöytöjen kertomana. Nämä ”lintumme” liikkuvat siis valtavalla alueella Itä-Aasiasta Afrikkaan (ja liekö kauempanakin). Lintuaseman aineistoista on toistaiseksi tehty vain muutamia laajempia, julkaistuja katsauksia (Latja 1995a, b, 1996), lisäksi aseman rengastus- ja muuttoaineistoa on käytetty ainakin parissa pro gradu -tutkielmassa sekä yhdessä väitöskirjatyössä (Huttunen 2007). Yleisesti ottaen aseman aineistoja on käsitelty aivan liian vähän.

Lintuasemalla pyydettiin harvinaisemmista rengastuslajeista pikkusieppo (aseman 10. rengastus, edellisen kerran v. 2000), pikkusirkku 10 vuoden tauon jälkeen (aseman historian 15. rengastus; huippuvuonna 1993 pikkusirkkuja rengastettiin yhdeksän yksilöä) sekä asemalla todella harvoin tavattava satakieli (vasta aseman neljäs rengastus; aiemmat vuosilta 1986, 1988 ja 2000). Vähälukuisia rengastettavia olivat myös taivaanvuohi, liro, pikkutikka, viitakerttunen (4), mustapääkerttu, töyhötiaainen, isolepinkäinen (4), närhi (2), tundraurpiainen (5) ja pohjansirkku (7).

Mieleenpainuvaa oli keväästä alkaen korkealla ollut vesi, joka pahimmillaan irrotteli lintuaseman pitkospuitakin paikoiltaan. Tulvavesi aiheutti mm. keltavästäräkkien pakkautumisen päämuutollaan kannaksen vähävetisille verkkolinjoille; saaliiksi saatiin parhaana aamuna 40 lintua! Kesällä rengastettiin edellisvuosien tapaan pesäpoikasia ja emolintuja aseman lähistöllä. Valkoselkätikkaparin neljäs perättäinen ja onnistunut pesintä tuotti neljä jälkeläistä. Pesintä oli tosin suuressa vaarassa loppuvaiheessaan, sillä paikalle sattunut lintuharrastaja ajoi eräänä aamuna nuorten miesten porukan pois kaatelemasta pystyyn aseteltuja koivupötkelöitä vain parinkymmenen metrin päässä pesäkololta!

Kontrolleja kertyi kaikkiaan 219 ja myös joitakin vanhempia kontrolleja saatiin muutamista lajeista (ruokokerttunen, pajulintu, hömötiainen, pajusirkku). Mielenkiintoinen kontrolli oli venäläisellä renkaalla varustettu mustapääkerttu, joka saatiin aseman verkosta 5.9. Asemalla rengastetuista linnuista saatiin löytöinä ruokokerttunen Tsekistä, räkättirastaat Ranskasta sekä Liperistä (rengas löydetty supikoiran? ulostekasasta) sekä pajusirkku Ranskasta.

Jurmo

Juha Kylänpää ja Kalle Rainio

Vuosi 2008 oli Jurmon lintuaseman 46. toimintavuosi. Miehityspäiviä kertyi 238. Miehityspäivien määrä näyttää uuden asemarakennuksen myötä vakiintuneen n. 50 vrk korkeammaksi kuin mitä se oli entisen aseman loppuaikoina 1990-luvulla. Pisimmät yhtenäiset miehitysjaksot olivat keväällä 15.5.–10.6. (27 vrk) ja syksyllä 25.9.–17.10. (23 vrk). 7.–14.5. oli miehityksessä harmittava kahdeksan vrk:n katkos. Miehittäjinä toimineiden henkilöiden määrä pysyi edellisvuoden tasolla. Erillisiä miehitysjaksoja oli 206 (216 vuonna 2007). Näistä 78 (38 %) oli kaksipäiväisiä eli viikonloppuja, lauantai ja noin puolet sunnuntaista. Yli neljän päivän jaksoja oli 39 (19 %). Edellisvuotinen miehitysjaksojen keskimääräisen pituuden kasvu siis jatkui (vuonna 2007 oli kaksipäiväisten miehitysjaksojen osuus 43 %, yli neljäpäiväisten 14 %). Keskimäärin miehittäjät viettivät asemalla vuoden aikana 6,3 vrk (6,0 vuonna 2007).

Rengastus

Suon reunaosien vakioverkkopaikoilla rengastettiin huhtikuussa neljänä, toukokuussa kolmena, kesäkuussa kahdeksana, syyskuussa neljänä ja lokakuussa 12 päivänä. Yhteensä rengastettiin 4689 yksilöä 56 lajista. Eniten rengastettiin hippiaisiä (1889) ja punarintoja (1449). Myös peukaloisia (50) ja puukiipijöitä (139) saatiin hyvin. Harvinaisempaa rengastuslajistoa edustivatkehräjä, kaksi pohjantikkaa, viisi pikkutikkaa, pikkusieppo ja pähkinähakki. Länsipään suojelualueella rengastettiin poikasia vain muutamana päivänä kesäkuussa, tuloksena neljä töyhtöhyypän ja kaksi tyllin

Jurmossa pesi ristisorsa *Tadorna tadorna*. Kuva: JUKKA HAAPALA

poikasta. Myös kolme sarvipöllön poikasta sai renkaan jalkaansa.

Havainnot

Jurmossa havaittiin jälleen mukavasti harvakuksia talvehtijoita. Tammikuussa nähtiin mm. yksinäinen merihanhi, ja helmikuun lopulla jo muutamia varmempia muuttajia. Taveja nähtiin enimmillään kahdeksan. Merisirrejä laskettiin enimmillään 112, muita kahjaajia edustivat kaksi jänkäkurrppaa, kolme lehtokurrppaa ja taivaanvuohi. Pikkulokkeja nähtiin kolme. Tunturikiuruja talvehti kolme ja kiuruja kaksi, rautiaisia ja laulurastaita nähtiin yksi kumpaakin. Talven kovin rari, nuori tunturihaukka, viihtyi saarella parin päivän ajan tammikuun lopussa ja karkauspäivää piristi pikkuruokki.

Kevään harvinaisuusvalikoima jäi niukanlaiseksi. Arosuohaukka, avosetti, tunturikiuru, mustapäätasku ja sepelsieppo sentään päätyivät asemalomakkeille. Isoimmista yksilömääräistä mainittakoon muhkeat 54 härkälintua 23.4., yli 1600 muuttavaa tundrakurmitsaa

28.5. ja 825 muuttavaa isosirriä seuraavana päivänä. Kevään merisirrimaksimi, 250 lintua, laskettiin 5. huhtikuuta.

Pesimälinnuston erikoisuus, etelänsuosirri, esiintyi enää 2–3 parin voimin. Pesintää ei tällä kertaa varmistettu. Pikkutiirat pesivät ilmeisen onnistuneesti, sillä heinäkuussa havaittiin kaksi lentopoikasta. Ristisorsalla havaittiin yksi poikue.

Syksyn harvinaisuuksista mainittakoon ainakin kolme keräkurmitsaa, isolokki ja hippiaisuuslintu. Hyvä vaellussyksy näkyi myös Jurmossa, tosin määrät ovat murto-osa esimerkiksi Haliaksen määristä. Joitakin pohjantikkaa ja palokärkiä nähtiin ja kirjosiipikäpylintuja oli liikkeellä heinä–elokuun taitteessa. Tilhmuutto kulminoitui 13.10., jolloin laskettiin 1023 muuttavaa lintua. Merisirrimäärät olivat parhaimmillaan marraskuussa: 27.11. laskettiin 156 lintua.

Talvi alkoi leutona, ja tällä kertaa Jurmon kahlaajayllätyksestä vastasi 2.12. asti sinnitellyt merihaaraka – muuten ei alkutalvesta kummempia yllätyksiä tavattu. Kaikesta huolimatta ulkosaaaristossa oli jälleen eteläistä tunnelmaa

talvehtivien haapanoiden, tavien, kurppien, peukaloisten ja punarintojen hahmossa!

Kanlas

Teemu Lehtiniemi

Kangasalan lintuaseman heikko miehitys jatkui vuonna 2008. Vähäinen toiminta keskittyi heinä-elokuun varpuslintupynttiin Kangasalan Kirkkojärven itärannalla.

Rengastuspäiviä kertyi pääosin heinäkuun alun ja elokuun loppupuolen välisenä aikana vain 12. Heinä–elokuun epävaka ja tuulinen sää vaikutti pyyntiaktiivisuuteen. Keskiwertovuonna lähes jokainen aamu on sään puolesta riittävän hyvä, nyt sään puolesta sopivia aamuja piti erikseen etsiä säätiedotuksista. Rengastajina toimivat Vesa Tuominen ja Teemu Lehtiniemi. Vuoden rengastussaldoksi kertyi 778 lintua, 36 lajia. Lisäksi renkaallisten lintujen uudelleenpyyntejä eli kontrolleja kertyi 209, 18 lajista.

Runsaimmat rengastetut lajit olivat paju-lintu, sinitiaainen, ruokokerttunen, talitiaainen, punarinta, pajasirkku ja lehtokerttu. Selvästi keskivertovuotta harvemmin verkkoon eksi pensaskerttuja (vain 9 rengastusta), kirjosiip-poja (11 rengastusta) ja punavarpusia, joita ei saatu ensimmäistäkään. Kanlasilla puna-varpusten määrät ovat parissa vuodessa romahtaneet, edellisuonnakaan ei rengastettu kuin yksi yksilö. Harvalukuisista verkkolajeista mainittakoon keskikesän sulkasatoinen vanha idänuunilintunaaras sekä pyyntipäivien lukumäärään nähden huimat 16 rengastettua viitakerttusta.

Lågskär

Jörgen Palmgren

Lintuasema oli 47. toimintavuonna miehitetty-nä yhteensä 182 päivänä (helmi- 1, huhti- 30, touko- 31, kesä- 29, heinä- 31, elo- 17, syys- 10, loka- 31 ja marraskuu 2 päivää). Vakioverkko-rengastusta suoritettiin huhti–kesäkuun miehitysjaksoilla vajaat kolme viikkoa ja syksyllä kuusi viikkoa syys–lokakuussa. Toiseksi tärkeimpänä rutiniina jatkui maalintujen lepäilijälaskenta joka päivä ja kolmantena muuton-seuranta majakalla aamuisin kolmen tunnin ajan melkein päivittäin.

Vuoden aikana toimi asemalla havainnoija-na 58 henkilöä. Miehityspäiviä karttui eniten Pekka Saikolle (54), Timo Hietaselle (46), Harri Höltälle (32) ja Antti Kauselle (30). Asemalle oli Ålands Fågelskyddsforeningin järjestämät kuljetukset Ahvenanmaan mantereelta vakiin-tuneesti kahden viikon välein.

Rengastus

Vuoden aikana rengastettiin 7517 lintuyksilöä, jotka edustivat 65 lajia. Vuodesta 1976 nou-datettu vakioverkkojärjestelmä oli edelleen rengastustoiminnan kulmakivenä, sillä pääosa pyydystetyistä linnut saatiin vakioverkoista. Rengastuksista seitsemän koski pesäpoika-

sia. Kymmenen eniten rengastettua lajia olivat hippiäinen (2561), punarinta (1976), talitiaainen (654), urpiaainen (322), sinitiaainen (202), puu-kiipijä (191), laulurastas (186), pajulintu (184), hernekerttu (141) ja peukaloainen (124).

Havainnot

Lågskärillä havaittiin vuoden aikana 215 lintula-jia. Kattavan kesämiehityksen takia saatiin hyvä käsitys pesivästä linnustosta, vaikka runsaimman lajin, haahkan pesiä ei laskettu. Harmaasorsa-poikueita nähtiin kesällä kolme. Hyvän myyrä-kannan ansiosta saarella pesi kaksi paria sarvi-pöllöjä (poikasia 5 ja 2). Muuttohaukasta tehtiin keväällä viisi havaintoa ja syksyllä 12 havaintoa. Viiksitimaleita oli liikkeellä lokakuun kolmannel-la viikolla, jolloin parhaana päivänä havaittiin yli 30 yksilöä. Pohjantikkoja nähtiin syksyllä vain yksi, vaikka muualla todettiin ennätyslukuja. Pyrstötiaisia oli myös vain vähän. Samoin pöl-löjä oli syksyllä niukasti liikkeellä. Kirjosiipikäpy-lintuja oli liikkeellä ennätysrunsasti heinäkuun puolivälistä lokakuun puoliväliin. Parhaana päi-vänä 23.7. oli paikallisena 50 lintua.

Allihaahkoja oleili saaren lähivesillä huhti-kuussa 19 linnun parvi, joka kuitenkin poistui jo ennen kuun loppua. Muita harvinaisuuksia nähtiin, kuten tavallista, eniten touko- ja lo-kakuussa:

- huhtikuu: lyhytnokkahanhi 8, kyhmyhaah-ka, amerikanjääkuikka, mustajalkatylli (uusi laji lintuasemalle), pikkukajava 3, lyhytvarvaskiuru, nummikirvinen, sepel-sieppo 2
- toukokuu: jääkuikka, arosuohaukka, mus-tapyrstökuiri, lyhytvarvaskiuru, isokirvi-nen, sitruunavästäräkki, rastaskerttunen, sepelsieppo 4, kuhankeittäjä, keltahemp-po
- kesäkuu: mustapyrstökuiri, riuttatiira 2, turturikyhyky, sepelsieppo, keltahemppo
- heinäkuu: riuttatiira, kuhankeittäjä
- elokuu: aroharmalokki,
- syyskuu: lyhytnokkahanhi 19, hippiäis-uunilintu, taigauunilintu 8
- lokakuu: taigakirvinen 2, virtavästäräkki 2, hippiäisuunilintu 5, taigauunilintu 3.

Raasio

Markku Ukkonen

Kahlaaja-asemamme perinteitä noudatellen Raasion rengastustoiminta rajoittui kahlaajien syysmuuttokautteen. Kahlaajia ja muita ranta-lintuja pyydystettiin kahlaajakatiskoine tekoal-taan rantalietteeltä yhteensä 24 päivänä ajan-jaksolla 4.7.–20.9. Uutena säännöllisempänä aktiviteettina aloitettiin verkkorengastus altaan rantojen tuntumaan sijoitetulla neljällä verkko-paikalla. Verkkopyyntiä oli yhteensä 14 päi-vänä kahlaajapyynnin ohessa. Kauden 2008 aikana rengastettiin yhteensä 483 lintuyksilöä, joista kahlaajia yhteensä 106 yksilöä 12 lajista. Rengastustyöstä vastasivat Jyrki Pynnönen, Mi-kael Rytönen ja Markku Ukkonen.

Kahlaajien levähtämistä altaalla rajoitti läpi syysmuuttokauden keskimääräistä korkeam-

malla pysytellyt vedenpinta, minkä seuraukse-na kahlaajille oli tarjolla niukasti ruokailuliettei-tä. Tämä heijastui katiskasaaliissa; parhaanakin päivänä katiskoihin eksi vain 29 kahlaajaa ja syksyn kahlaajarengastussumma jäi kauas kes-kimääräisestä! Rengastetuimpia lajeja olivat kahlaajista liro (30 rengastusta), vesilinnuista tavi (17) ja varpuslinnuista västäräkki (112).

Lepäileviä kahlaajia havainnoitiin Raasion lisäksi läheisellä Mustin tekoaltaalla, jonka laajat ja kasvitommat lieterannat houkutteli-vat kahlaajia Raasiota tehokkaammin. Tosin Mustissa syyskauden havainnointiteho jäi noin puoleen viime vuosien havainnointiaktiivisuu-desta, mikä osaltaan hankaloittaa kahlaaja-määrien vuosien välistä vertailua. Arktisten kahlaajien kevätmuutto sivusi aluetta tavan-omaista näyttävämmän, mitä osoittavat mm. seuraavien lajien keväiset päivämaksimit Mus-tissa: tylli 24.5. 32 p, tundrakurmitsa 11.6. 12 p, pulmussirri 11.6. 5 p, pikkusirri 28.5. 13 p, lapinsirri 24.5. 33 p, jänkäsirriäinen 27.5. 59 p ja vesipääsky 27.5. 31 p. Kevätmuutolla ta-vanomaista runsaslukuisampuna esiintyneitä kahlaajia olivat tylli, pikkusirri, lapinsirri, suo-sirri, jänkäsirriäinen (Mustissa 23.5.–12.6. yht. 165 p) ja vesipääsky.

Syysmuuttoa leimasi monilla kahlaajalajeil-la määrällinen niukkuus, mikä osittain menee tavanomaista heikomman havainnointiaktiivi-suuden piikkiin. Sirreistä pikkusirri oli poikke-uksellisen kateissa ja koko syksyn havainto-summaksi kertyi vain 23 yksilöä! Myös tyllien parhaimmat päiväluvut ylsivät vaatimattomasti 20 lepäilijään. Suokuna alamäki ilmeni toise-na peräkkäisenä huonona suokukkosyksenä. Sirreistä keskimääräiseen syyssummaan sinit-telivät vain kuovi- ja suosirri, joiden parhaim-mista päivistä mainittakoon kuovisirrillä 17.7. 59 p (Raasio + Musti) ja suosirrillä 12.7. 230 p (Musti). Vikloista syysmäärissä normaalitasolle pääsivät punajalkaviklo, liro ja rantasipi, kun mm. valkoviklolla oli keskimääräistä heikompi syysesintyminen.

Kauden 2008 harvinaisuusanti jäi vähäisek-si. Satojen kesäänsä viettäneiden vesilintujen jatkona Mustin altaalla pulikoi keskikesällä kol-men viikon ajan seitsemän ristisorsan jengi. Kesä- ja heinäkuun erikoisuutena olivat myös Mustin luppokurjet, joita laskettiin enimmil-lään 275 p. Kahlaajaharvinaisuuksina mainit-takoon kuukauden päivät Mustissa maleksinut rantakurvi, jollainen piipahti toukokuussa myös Raasiassa, sekä kesäkuinen lampiviklo ja muu-tolla pysähdelleet yksittäiset karikukot. Rari-sarakeeseen kirjattiin myös havaintoja mm. harmaasorsista, merihanhista, haarahaukasta ja räyskästä. Kesikesän tikkavaellus oli altaalla huomaamaton ja vaelluksen aikana Mustissa nähtiin mm. kaksi valkoselkätikkaa.

Rönnskär

Jukka Hintikka

Rönnskärin 47. toimintavuoden alkukevät jäi satunnaisten käyntien varaan, mutta vapusta alkaen miehitys oli melko yhtenäistä juhan-

nukselle asti. Syksyllä kattavaa miehitystä oli elokuun lopulla ja syyskuun lopulta lokakuun puoliväliin, mutta syyskuu jäi lähinnä viikonloppukäyntien varaan. Havainnoinnin ja rengastuksen lisäksi kesäaikana suoritettiin myös saaristovalvontaa. Kertomusvuonna havaittiin kaksi pitkään odotettua asemalle uutta lajia: amerikanjääkuikka ja jalohaikara. Asemalla on nyt havaittu hyväksytysti 276 lintulajia.

Kirkkonummi-päivän yhteydessä elokuun viimeisenä päivänä Rönnskäriin ja samalla lintuaseman toimintaan kävi tutustumassa noin sata ihmistä, joille esiteltiin mm. varpushaukkojen rengastusta kädestä pitäen. Aseman kotisivuja ryhdyttiin uusimaan syksyllä Tringan kotisivu-uudistuksen yhteydessä. Saareissa pesineet supikoirat olivat rajoittaa verkkorengastusta alkusyksystä, mutta supit saatiin viime tingassa poistettua saaresta Luonnontieteellisen keskusmuseon ystävätilisellä avustuksella. Kuluneen vuoden kuljetukset hoidettiin lähes sataprosenttisesti aseman omalla veneellä.

Vuoden aikana asema oli miehitetynä 124 päivänä. Ahkerimmat asemalla kävijät olivat Pekka Rusanen (36 vrk) ja Roland Vösa (33 vrk). Kaikkiaan asemalla kävi vuoden aikana 72 havainnoijaa ja rengastajaa. Tätä yhteenvetoa tarkemmin aseman havaintoihin voi tutustua myöhemmin julkaistavassa erillisessä vuosikertomuksessa (ks. viimeinen kappale).

Kevät

Keväällä miehitystä oli huhtikuussa kuutena, toukokuussa 22 ja kesäkuussa 17 päivänä, ja rengastusta oli 16 päivänä.

Arktikamäärät jäivät melko vaatimattomiksi. Mustalinnun massapäivät olivat 10.5. 11 430 m ja 11.5. 3569 m + määrittämätön vesilintu 10 190 m. Kahlaajista nähtiin eniten punakuireja, kevään summa oli 4 p 3149 m. Kevään paras hanhimuutto laskettiin vasta 1.6., kun sepelhanhia muutti 3941 + A/B 2985 m. Sen sijaan allihaahkoja havaittiin ilahduttavan monena päivänä: välillä 30.4.–17.5. havaittiin yhteensä 71 p 67 m.

Harvinaisempia lajeja olivat mustaleppälintu 19.4., mustahaikara 4.5., muuttohaukka 7. ja 11.5., kaksi kattohaikaraa 10.5., mustatiira 13.5., kyhmyhaahka 15.5., kattohaikalaji 4.6., kirjokerttu 5.6., kolme leveäpyrstökihua, kymmenkunta pikkusieppoa ja neljä idänuunilintua.

Kesä

Kesällä seurattiin saaristolinnustoa tuttuun tapaan. Haahkojen pesintä onnistui hyvin, ja haahkoja laskettiininkin enimmillään 25.7. 2750 p. Runsaimmat pesivät saaristolinnut olivat haahka (717 pesää), harmaalokki (257), lapintiira (36) ja valkospokihanhi (25). Kirkkonummen saariston harvalukuisista pesimälajeista mainittakoon harmaasorsa (2), räyskä (1) ja merikotka (1).

Biotoopin muuttumisesta 1960-luvun avoimesta kallioluodosta nykyiseksi harvaksi metsiköksi kertoo se, että saareissa pesi onnis-

tuneesti mantereella kovasti vähentynyt käenpiika. Myös urpiaisia viihtyi alueella läpi kesän: esimerkiksi 5.6. saatiin verkosta hautomalai-kullinen naaras, ja 10.8. paikallisena oli kolme vanhaa ja yksi nuori lintu.

Yllätyksellisin kesälaji oli 12.7. paikallisena oleillut sepelrastaskoiras. Vanha pikku-uikku uiskenteli paikallisena 27.7.–3.8., ja myös kirjosiipikäpylintuvaelluksesta päästiin osallisiksi, kun 25.7. havaittiin viisi lintua ja 6.8. kaksi.

Syksy

Syksyllä miehitystä oli elokuussa 18, syyskuussa 16, lokakuussa 14 ja marraskuussa kahdeksana päivänä. Verkkorengastusta oli heinäkuun alun ja marraskuun lopun välisenä aikana yhteensä 37 päivänä.

Tikkojen vaelluksesta nautittiin tänä syksynä monilla asemilla, eikä Rönnskär ollut poikkeus. Pohjantikka oli havaittu saareissa edellisen kerran 28.10.2004. Nyt syksyn aikana havaittiin 8 p 11 m pohjantikkaa, parhaana päivänä 8.10. 2 p 7 m. Valkoselkätikka oli havaittu Rönnskärillä edellisen kerran syksyllä 1993. Nyt saareissa viihtyi valkoselkänäaras 2.–22.11., joka myös rengastettiin. Havainto oli vasta saaren kolmas-toista ja toinen rengastettu.

Syksyn hienoimpia muuttopäiviä oli lokakuun ensimmäinen päivä, jolloin saaren ohitti mm. 10 360 sepelhanhea, 494 valkospokihanhea ja 2564 haapanaa. Muita syksyn mainioita muuttoja olivat mm. 16.8. merimetso 839 m, 27.9. merikotka 20 m, 5.10. varpushaukka 236 m, 7.10. närhi 72 m, 8.10. hiirihaukka 82 m ja pikkuvarpunen 20 m ja 26.11. kanadanhanhi 168 m.

Syyspuolen harvinaisimpia lajeja olivat kuhankeittäjä 30.8., kaksi lyhytnokkahanhea 1.10. sekä virtavästäräkki 1.11. Pikkusieppoja havaittiin syksyn aikana 10, maakotkia 2 ja muuttohaukkoja 12. Vuoden viimeiset miehittäjät havaitsivat talvella vielä mm. 24.12. pohjantikan ja 45 pilkkasiipeä sekä 25.12. ampuhaukan, ruokin ja 7000 allia.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus* on erittäin harvinainen verkkolaji Säpin lintuasemalla, 20.9.2008 Luvia, Säppi. Kuva: Petteri Mäkelä

Lintuasemalla rengastettiin kuluneena vuonna 3984 lintua, mikä on suurin piirtein saman verran kuin edellisinä vuosina. Rengastusluopaansa käytti asemalla vuoden aikana kahdeksan rengastajaa, heille suurkiitokset! Valtalajeina olivat hippiainen (1269 r), punarinta (634), pajulintu (570), hernekerttu (153) ja lehtokerttu (130).

Aseman toiminnasta julkaistaan myöhemmin erillinen vuosikertomus, jossa vuoden havainnot käydään tarkemmin läpi, ja aseman havaintoja julkaistaan myös Tringa-lehden katsauksissa. Vanhoja julkaistuja vuosikertomuksia voi tiedustella allekirjoittaneelta. Vaurauksista ja rengastustoiminnasta vastaa asemanhoitaja Henri Selin, henri.selin@kolumbus.fi (puh. 040 573 3270). Aseman kotisivut ovat osoitteessa <http://www.tringa.fi/fi/ronnskarin-lintuasema.html>.

Säppi

Petteri Mäkelä

Kevät

Kevään miehitystilanne saarella oli huono, ainostaan kolme käyntiä tehtiin: vappuna, toukokuun puolivälissä ja juhannuksena. Yhteensä miehitysvuorokausia kertyi 14.

Kevään harvinaisuushavaintoja olivat kyhmyhaahka 27.4., kaksi nuorta leveäpyrstökihua 3.5., kaksi etelänkiislaa, kolme mustaleppälintua, sepelrastas, saaren ensimmäinen sepel-sieppo 18.5., kuhankeittäjä 20.6. ja vappuna nähdyt kaksi pohjansirkkua. Saaren kolmas luhtakana yhteyttiin 3.5. ja jonkin verran yleisempi luhtahuitti juhannuksena. Mukavia leppälilijäsummia laskettiin härkälinnulla vapun tienoilla, mm. 29.4. 99 yksilöä. 2.5. ynnättiin käenpiikoja yhdeksän ja laulurastaita 300 paikallista, 19.5. sinirintoja 21 ja harmaasieppoja 66 yksilöä.

Pesimälinnusto

Kaksi harmaasorsaparia pesi saarella ja onnis-tuneista pesinnöistä todisteena nähtiin sekä pikkusieppo- että idänuunilintupoikue. Teerestä tehtiin monen vuoden tauon jälkeen havainto kahdesta yksilöstä 14.7. Lisäksi Suomen ilmeisesti suurin merimetsokolonia pesii näköetäisyydellä Säpistä. Nuolihaukka ja korppi kuuluivat saaren pesimälajeihin totuttuun tapaan. 1.8. tavattu nokkavarpunen saattaa myös kieliä uudesta pesimälajista saarelle. "Nokkanissejä" on nähty Säpissä 2000-luvulla lähes joka kesä.

Syksy

Heinäkuun puolivälissä rengastettiin kahlaajia viikon verran. Elokuun alussa pidettiin perinnemaiseman ennallistamistalkoot; aseman pihapiiriä avattiin taas hiukan lisää. Saaren muut asukkaat, etupäässä uudistulokkaat – 16-päisen ylämaansonninlauma – pitivät osaltaan maisemaa avoimena. Elokuun loppussa alkoi syksyn miehitys, joka kesti kolmen päivän taukoa lukuun ottamatta marraskuun alkuun. Syksyn

verkkosaalis kipusi 8048 yksilöön. Rengastuksesta vastasi koko syksyn asemakonkari Juha Sjöholm. Hippiäisiä rengastettiin 6300 yksilöä. Rengastajan mielenkiintoa pitivät yllä 11 taigauunilintua, valkoselkätikka ja lapinsirrkku. Suuri osa verkoista pysyi kelien takia paljolti kiinni, joten huomattavasti suurempaan saaliiseenkin olisi voitu päästä. Päätoiminen havainnoija löytyi saarelta vain satunnaisesti, joten muutto- ja merilintuhavainnot jäivät vähiin. Yllättävän paljon harvinaisuuksia löytyi verkkopoluiltaakin, esimerkiksi taigauunilinnulle syksy oli varmasti ennätysellinen.

Haahkoja jäi jälleen Säpin vesille sadoittain lokakuun loppuun asti – vielä 1990-luvulla määrät liikkuvat elokuun jälkeen kymmenissä. Merimetsoja laskettiin eniten 1.8., yhteensä 3080 yksilöä. Ruokkeja nähtiin totuttua vähemmän, 8.10. muutti kuitenkin 70 lintua. Punarinan huippu oli 24.9. havaitut 300 tiksetteliä. Hippiäiset olivat ajoissa, sillä jo 8.9. arvioitiin 2000 yksilöä, seuraavat tuhannen ylitykset laskettiin normaalimmin lokakuun alussa. Pajulinna päämuutto oli sen sijaan myöhässä, ajalla 20.–24.9. havaittiin päivittäin reilut sata yksilöä. Kerttuja tavattiin syksyllä kummallisen vähän, esimerkiksi lehtokerttua ei tavattu lainkaan 14.7. jälkeen.

Normaalia myöhäisempiä olivat 2.11. sepelhanhi, 3.10. nuolihaukka, 30.9. liro, 20.10. kaksi lapintiiraa, 23.10. kolme haarapääskyä, 19.10. leppälintu, 6.11. tiltalti ja 10.10. harmaasiippo.

Komea tunturihaukka yllätti rengastajan 10.10., muuttohaukkoja havaittiin syksyn mittaan yksi vanha ja 11 nuorta lintua. Kahlaajista mielenkiintoisimmat olivat saaren toinen isovesipääsky 28.9. ja vain kolmesti havaittu merisirri, yhteensä 13 yksilöä. Nuori leveäpyrstökihu lillui paikallisena vuoden viimeisellä käynnillä 6.11. Valkoselkätikalla oli huippusyksy, yhteensä havaittiin n. kahdeksan yksilöä. Idänihmeiden kavalkadi oli vaikuttava: sitruunavästäräkki 6.9., isokirvinen 8.9., taigakirvinen 23.–24.9. ja toinen yksilö 4.10., joiden lisäksi tavattiin kaksi todennäköistä, äänimääritettyä yksilöä, *maurus*-mustapäätasku 24.9., viisi hippiäisuu-nilintua 18.–30.10., peräti 33 taigauunilintua 6.9.–30.10., 15 pikkusiippoa 26.8.–20.9. ja pikkusirkut 26.8. sekä 8.10. Säpin ensimmäinen nokivaris paineli koilliseen 4.10.

Vaelluslintusyksy oli mielenkiintoinen. 3.10. tehtiin vuoden toinen havainto teerestä, naaras pyöri hetken telkkäparvessa saaren yllä, yrittäen laskeutua veteen oudossa seurassa! 20.9. tavattu pyy on Säpissä ensiluokan harvinaisuus.

Valkoselkätikan lisäksi pohjantikalla ja palokärjellä oli hyvä syksy, molempia nähtiin reilut 20 yksilöä. Tiaisten vaellus oli heikkoa, pyrstötintejä sentään ilmaantui lokakuun alkupuolla saareen muutamia satoja. Puukiipijän päiväsummat jäivät parhaimmillaankin 40 yksilöön.

Syksyn yllättäjä oli närhi, jota tavattiin n. 100 yksilöä. Aiemmin saarella ei ole nähty yhteensä kuin reilut 20 lintua! Pähkinähakkeja tavattiin kohtuullisesti, reilut 100 yksilöä, jotka kahta syyskuun alun lintua lukuun ottamatta syys-lokakuun taittees-

Sinipyrrstö Tarsiger cyanurus 20.9.2008 Tavossa. Tavosta saatiin vuonna 2008 kaksi sinipyrrstöä, joista toinen oli aseman ensimmäinen kesähavainto ja toinen aseman ensimmäinen syyshavainto.

Kuva: MIKKO OJANEN

sa. Pikkukäpylintu oli harvalukuinen koko vuoden ja isokäpylintua ei tavattu lainkaan, kirjosiipiä nähtiin sentään kahdeksan yksilöä syksyllä. Taviokuurnasta tehtiin hyvin aikainen havainto 20.9., sen lisäksi laji tavattiin vain kahdesti.

Tankar Harri Hongell

37 vuotta toiminut Tankarin lintuasema oli vuonna 2008 miehitettynä 82 vuorokautta, mikä on alle pitkäaikaisen keskiarvon (102). Parhaiten asemaa miehitettiin elo-, syys- ja lokakuussa (19 vrk) ja joulukuussakin vielä seitsemän päivää.

Toiminnan painopisteinä olivat pesäpoikas- ja verkkorengastus sekä sen yhteydessä tapahtunut lintujen mittaus, punkkiseuranta yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa sekä kesällä tehdyt linnustolaskennat saaristossa ja pääsaarella. Näkyvää muuttoa seurattiin sekä päiväsaikaan että yöllä. Toimintavuonna Tankarissa rengasti kuusi lintuasemarengastusluvallista rengastajaa.

Yömuuttoa

Lintujen yömuuttoa seurattiin syksyllä 12 yönä yhteensä vajaa kuusi tuntia. Vilkkaimpana aamuyönä (5.10.) havaittiin runsaan kolmen tunnin aikana lähes 11 500 muuttajaa, joista suurin osa (8233 yks.) oli hippiäisiä. Hippiäinen oli myös koko syksyn runsaslukuisin yömuuttaja. Yömuuton erikoisuuksia olivat 23.9. tavattu kuovisirri, 5.10. havaitut 63 mustarastasta sekä 3.10. ja 5.10. havaitut punatulkut.

Rengastus

Lintuja rengastettiin 12–15 vakioverkolla ja pesäpoikasina yhteensä 2619 kpl 50 lajista. Poikasina merkittiin 110 lintua. Runsaimmat rengastuslajit olivat vaelluslintuja. Kiireisimpiä rengastuspäiviä olivat 23.9. (349 rengastusta),

5.10. (296), 8.10. (170), ja 30.9. (157). Kymmenen runsainta rengastuslajia olivat hippiäinen (1077), urpiainen (441), pyrstötiainen (219), räkättirastas (156), talitainen (121), sinitäinen (101), harmaalokki (88), tilhi (57), punarinta (54) ja jättepeppo (49). Muita mielenkiintoisia ja harvinaisempia rengastuksia olivat merikihu (1), sarvipöllö (2), palokärki (1), valkoselkätikka (1), pikkutikka (3), pohjantikka (1), lapinharakka (2), tundraurpiainen (4), taviokuurna (1), taigauunilintu (1), taigakirvinen (1), hippiäisuu-nilintu (1) ja sinipyrrstö (1).

Tankarissa rengastettuja tai kontrolloituja lintuja tavattiin eri puolilla ja mielenkiintoisimmat löydöt tai kontrollit olivat

- pesäpoikasena rengastettu lapintiira pesivänä lin Pallossa 2008 liki 10 vuoden vanhana (174 km NNE Tankarista),
- nuori koirashippiäinen kontrolloitu Signilskärin lintuasemalla Ahvenanmaalla 2008 hieman yli 1 vuoden ikäisenä (456 km SSW Tankarista),
- nuori jättepeppo koiras kontrolloitu Belgiassa 2007 vain 2½ kuukautta rengastuksesta (1798 km SW Tankarista).
- nakkilalainen pesäpoikastalitintti kontrolloitiin 6.10.2008 vain muutama kuukausi rengastuksesta (292 km rengastuspaikalta N).
- pyrstötiainen kontrolloitu 2½-vuotiaana Ruotsissa ja hippiäinen myös Ruotsissa vain 3 vrk rengastuksesta
- harmaalokkeja kontrolloitu Puolassa 2, Tanskassa 2 ja Liettuassa 6.

Harvinaisuuksien supersyksy

Syksy hemmotteli havainnoitsijoita harvinaisuuksilla, sillä lokakuun alkupuoli tuotti peräti kolme saarelle uutta lintulajia, useita toisia havaintoja sekä tukun pikkurareja.

Jääkuikkalaji havaittiin kahdesti, alliahaikka (1), tunturihaukka (5.10. 1kv), merisirrien syksyn yhteisumma 15 lintua ajalla 28.9.–1.11., luh-takana (1), etelänkiisla 7.10., nuori lunni 7.10. (uusi laji saarelle!), hiiripöllö (1), varpuspöllö (1), palokärki (12), harmaapäätikka (1), valko-

selkätikka 1 r (vasta toinen rengastus), pohjantikka (12), pikkutikka (10), sitruunavästäräkki (uusi laji saarelle), taigakirvinen 1 r (saaren 4. havainto), sinipyrstö 1 r (saaren toinen havainto), taigauunilintu (5), hippiaisuunilintu (1 r), pikkukultarinta (uusi laji saarelle) ja kirjosiipikäpylintu (18).

Hieman massamuuttoa

Sopivissa tuulioissa arktisten hanhien muuttoa tapahtuu myös Pohjanlahden kautta. Syksyllä 2008 tuulet olivat suotuisat muutamana päivänä. Sepelhanhia määritettiin 27.9. 170 m ja sepel/valkoposkihanhia 880 m (klo 16.30–18.15), 28.9. 330 m ja 29.9. vielä 40 m. Kurkia muutti 28.9. 160 ja 7.10. 50.

Pesimälinnusto

Tankarissa pesi kesällä 2008 yhteensä 43 lintulajia ja 219 paria – sata paria vähemmän kuin 2007! Runsaimmat pesijät olivat lapintiira (35 paria), kalalokki (34), tukkakoskelo (16), haarpääsky, räystäspääsky ja pajulintu (11). Harvinaisia pesijöitä edustivat riekko (pesintä tuhoutui), kyhmyjoutsen, merikihu, sarvipöllö ja käpytikka. Kaksi viimeksi mainittua lintua olivat uusia pesimälajeja saarelle.

Tankarin pesivää räystäspääskykantaa on seurattu jo yli 20 vuotta ja se on vaihdellut eri vuosina viime kesään saakka 36 ja 106 pesivän parin välillä. Vuonna 2008 pesimäkanta romahti edellisen huippuvuoden jälkeen vain 11 pariin mahdollisesti talvehtimisalueilla satuneiden kylmien säiden aiheuttaman joukko-kuoleman takia.

Läheisen Lillgrundin saaren linnustolaskenta oli järjestyksessään 38. perättäinen. Saarella pesi 11 lajia ja 168 lintuparia. Saarella pesi mm. selkälokki (9 paria), merihanhi (1) ja meriharakka (1).

Lintuasemalla on oma www-sivu Keski-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen sivun yhteydessä osoitteessa: http://kply.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=65&Itemid=54

Tauvo

Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä

Tauvon 44. toimintavuoden kokonaisaktiiviteetti oli 96 päivää, pääasiassa rengastusta ja muuton havainnointia. Kevään havainnointijakso oli 15.4.–16.5. ja rengastusjakso 17.5.–14.6. Syksyn toiminta keskittyi normaaliin tapaan viikonloppukäynteihin. Päämiehittäjät olivat Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä. Lisäksi asemalla vieraili havainnoimassa tai rengastamassa lukuisia muita henkilöitä. Kesällä Ulkonokalla jatkettiin kahlaajatutkimusta. Tiira-järjestelmästä löytyi lisäksi lukuisia havaintoja Tauvosta, lähinnä Ulkonokalta ja kalasatamasta. Kiitokset kaikille havainnoijille ja rengastajille!

Muuton havainnointi keskittyi keväälle, jolloin asemalla seurattiin muuttoa 165 tuntia. Myös kalasatamassa havainnoitiin muuttoa, joskin vähäisessä määrin.

Hippiaisuunilintu *Phylloscopus proregulus* Tankarissa. Kuva: HARRI HONGELL

Kahlaajamuutto jäi niukaksi, mm. pikkusirrien yhteismäärä jäi alle sadan, ja maksimitkin vain kolmeen vanhojen muuttokautena ja yhdeksään nuorten muuttokaudella. Nuorilla pulmussirreillä maksimi oli 19, mikä on hieman edellisvuosia parempi. Suosirrin kevätmaksimi 350 p (25.5.) oli normaalia luokkaa, syysmuutto vaisuhkoa – vanhojen huippu 80 (18.7.) ja nuorten 250 (28.9.).

Syysvaeltajat esiintyivät aiempaa runsaampina. Helmipöllöllä (53 r) oli suurin rengastusmäärä sitten vuoden 1999 ja varpuspöllölläkin (13) sitten vuoden 1996. Tikat olivat myös runsaslukuisina liikkeellä. Pikkukäpytikkojen määrät olivat keskimääräisiä (3 ja 25 r). Harmaapäätikköjä rengastettiin kaksi (aseman ennätys), samoin kuin palokärkiä. Pohjantikköjä saatiin 19, mikä ylittää reilusti edellisen vuosiennäytteen (13 vuodelta 1987). Kolme rengastusta tuli keväältä, jolloin muutoinkin oli pohjantikköjä epätavallisen runsaasti liikkeellä. Tali- (129 r) ja sinitiaisia (79) liikkui normaaliin tapaan, kuusi- (46) ja pyrstötiaisia (65) ehkä tavanomaista enemmän. Hömötiaiset ovat viime vuosina loistaneet poissaolollaan, eikä kulunut vuosi ollut poikkeus (20). Syksyllä liikkui myös käpylintuja, vihervarpusia ja urpiaisia.

Kevään rengastusjakson lisäksi lähes kaikki syksyn asemapäivät olivat aktiivisia rengastus-

päiviä (kevällä 29 ja syksyllä 44 rengastuspäivää). Kevään rengastussumma oli 2868 ja syksyn 3223 lintua. Vuoden kokonaismäärä, 6091 rengastusta, on reippaasti viime vuosien tasoa korkeampi. Kontrolleja ja löytöjä saatiin lisäksi yhteensä 528.

Pajulintu oli runsain verkkosaalis (1850 r), josta 83 % saatiin keväällä. Toiseksi runsain oli urpiainen (1308) ja kolmas punarinta (514). Punarintamäärät olivat lähes viisinkertaiset edellisvuosiin verrattuna. Vaelluslinnuista urpiaisten lisäksi saatiin tali- (90) ja sinitiaisia (60) sekä loppusyksystä 53 pyrstötiaista.

Kevään mukavin havainto oli tornien taisto-päivänä nähty riuttatiirakaksikko, joka lensi suhteellisen läheltä havainnoitsijoita laskeutuen joksikin aikaa läheiselle hiekkasärkälle. Mukava kevätthavis oli myös palsasirri*, joka oleskeli Ulkonokalla 14.5. Palsasirri havaittiin uudelleen 24.9. Heinäkuussa tavattiin rantakurvi (2.7.) ja rengastettiin 2kv sinipyrstökoiras (20.7.) – ensimmäinen kesähavainto tästä lajista. Syksyllä 20.9. löytyi taas nuori sinipyrstö verkosta, aseman ensimmäinen syyshavainto lajista. Ulkonokalla tavattiin 27.9. myös alaskanvikla.

Valassaaret

Jan Hägg

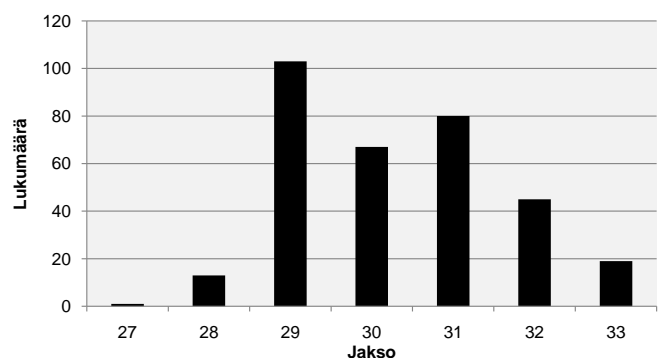
Aseman 43. toimintavuosi oli miehitykseltään suhteellisen hyvä. Ainoastaan alkukevään miehitys oli heikkoa kattaen vain yksittäisiä päiviä piekanan päämuuttokaudesta. Sitä vastoin toukokuun arktikaseurannan osalta päästiin edellisvuotta kattavampaan miehitykseen, eikä parhaimpaan arktika-aikaan miehityskatkoksia juurikaan ollut. Loppukevään ja kesän aikana suoritettiin alueella perusteellisia saaristolintulaskentoja. Syksyn miehitys oli edellisvuotta pidempi ja yhtenäisempi toiminnan painotuksessa edellisvuosien tapaan helmipöllörengastukseen ja muutonseurantaan Miehitysvuorokausia lintuasemalle kertyi vuoden aikana 90. Päämiehittäjinä toimivat Jouni Kannonlahti (44 vrk), Tuija Warén (19), Pekka Peura (17) ja Rainer Rajakallio (17). Kaikkiaan 25 miehittäjää toimi asemalla vuoden mittaan.

Kevät

Kausi käynnistyi huhtikuussa varsin myöhään kahdella lyhyellä miehitysjaksolla (21.–23.4. ja 25.–27.4.), joita seurasi puolentoista viikon

Kuva 3. Punarinnan *Erithacus rubecula* kevään rengastussumma viisipäiväjaksoittain Tauvosta. Rengastussumma oli korkein 10 vuoteen. Jakso 27 = 10.–15.5.

Fig. 3. Ringing numbers of the European Robin at Tauvo bird observatory in 5 days periods in spring 2008. Period 27 = May 10–15).

Tikkavaellus toi lintuasemille myös valkoselkätikkoa *Dendrocopos leucotos*. Kuva: JUKKA HAAPALA

tauko. Tämän jälkeen asema oli miehitettyä yhtäjaksoisesti reilun kahden viikon ajan (8.–23.5.) ja pienen tauon jälkeen uudelleen kuun lopulla (29.5.–5.6.).

Valassaarten kevään tyyppilajin, piekanan muuttoa ei päästy ihastelemaan myöhään käynnistyneen havaintokauden takia. Koko kevään summa oli ainoastaan 62 muuttavaa piekanaa eli vain murto-osa edellisvuoden määrästä. Toukokuusta arktikaa päästiin havainnoimaan edellisvuotta kattavammin. Muuttavia kuikkalintuja havaittiin kevään mittaan 10 300 parhaiden päivien osuessa toukokuun puolivälin jälkeiselle jaksolle. Jääkuikkia havaittiin viisi. Mustalintuja kirjattiin toukokuun havaintojaksoille 31 600 parhaiden päivien ollessa kuikkalintujen tapaan kuun jälkipuoliskolla. Alueellisia pikkuharvinaisuuksia olivat mm. paikalliset mustaleppälinnut 26.4. ja 22.5., muualla havaitut kolme allihaahkaa 13.5., kaksi leveäpyrstökihua 14.5., kaksi tunturikihua 17.5. ja Ruotsiin matkannut haarahaukka 17.5.

Kesä

Kesäkuun miehitys perustui yksinomaan linnustolaskentoihin. Kesällä kaikki alueen saaristolinnut laskettiin mahdollisimman kattavasti. Useiden lajien kohdalla kannat olivat taantuneet aiempiin laskentoihin verrattuna. Näin oli esimerkiksi haahkan ja riskilän kohdalla. Runstastuneita saaristolajeja olivat ruokki ja varis. Laskenta oli jatkoa parin vuoden välein suoritettaville laskennoille Valassaarilla.

Syksy

Syksyn miehitys oli edellisvuotta pidempi ja yhtenäisempi. Lintuaseman toiminta käynnistyi tosin vasta 18.9., mutta jatkui kuitenkin yhtäjaksoisesti 20.10. saakka. Havainnoinnin ohella rengastustoimintaa oli koko miehityskaudella

lukuun ottamatta parin päivän rengastuskatkoa lokakuun alkupuoliskolla.

Helmipöllöjä rengastettiin syyskuudella yhteensä 73. Vieraskontrolleja tuli 11 yksilöstä (13.1 % pyydetyistä). Nuorten lintujen osuus syksyn pyydetyistä helmipöllöistä oli n. 79 %. Helmipöllövaelluksen osalta syksyn pyyntitulosta saattoi jonkin verran heikentää asematoiminnan käynnistyminen kesken vaelluskauten. Vaellusta voidaan luonnehtia voimakkuudeltaan melko heikoksi. Muiden vaelluslajien osalta havaittiin pyrstöiaisten vaeltavan edellisvuotta runsaammin. Sinitiaisten vaellus oli kohtalaista, kun taas kuu-sitiaisilla se oli heikkoa. Pikkukäpylinnuilla oli selvästi edellisvuotta viikkoaampaa vaellusta. Tikkalinnuista käpytikkojen ja palokärkien hyvä vaellus näkyi myös Valassaarilla runsaampina havaintoina. Närhet vaikuttivat myös olleen liikkeellä, sillä niitä tavattiin lintuasemalla kolmena päivänä ja parhaana päivänä peräti kuusi lintua. Laji on Valassaarilla sangen harvalukuinen.

Syyskautta komistivat tavallista värikkäämpi ruska saarella ja useat vähälukuiset lajit. Syksyn parhaimmiston kuuluivat mm. paikalliset kolme taigauunilintua 22.–23.9. (1 p), 4.–5.10. (1 p) ja 11.10. (1 p), syyskausina harvinaiset sepelraastaat 30.9. (1 p) ja 6.10. (1 p), pikkusirkku 30.9., hippiäsuunilintu 10.–11.10., viiksitimali 10.10. (4p) sekä ruovikossa äänneilyt luhtakana 12.10. Näistä viiksitimalit ja luhtakana havaittiin vasta kolmatta kertaa alueella. Vuoden aikana lintuasemalla havaittiin kaikkiaan 178 lintulajia.

Kirjallisuus

Huttunen, M.J. 2007: Migratory orientation and homing behaviour in thrushes (*Turdus* spp.). – University of Joensuu, PhD Dissertations in Biology n:o 51, 96 s.

- Latja, A. 1995a: Höytiäisen lintuaseman rengaslöydöt. – Siipirikko 22 (1): 10–18.
- Latja, A. 1995b: Tiisivaellukset Höytiäisen lintuasemalla vuosina 1985–1994. – Siipirikko 22 (3): 19–24.
- Latja, A. 1996: Hyönteissyöjien muutto Höytiäisen lintuasemalla. – Siipirikko 23 (2): 163–179.
- Lehikoinen, A., Christensen, T. K., Öst, M., Kilpi, M., Saurola, P. & Vattulainen, A. 2008a: Large-scale change in the sex ratio of a declining eider population. – *Wildlife Biology* 14:288–301.
- Lehikoinen, A. (toim.), Ekroos, J., Jaatinen, K., Lehikoinen, P., Lindén, A., Piha, M., Vattulainen, A. & Vähätalo, A. 2008b: Lintukantojen kehitys Hangon lintuasemalla 1979–2007. – *Tringa* 35: 146–209.
- Lehikoinen, A. 2008a: Hangon lintuaseman toimintakertomus 2007. – *Tringa* 35, painossa.
- Lehikoinen, A. 2008b: Halias. – Julkaisussa Nikkinen, L. (toim.): Suomen lintuasemien toiminta vuonna 2006. – *Linnut-vuosikirja* 2007: 87–89.
- Lintuasematoimikunta (toim. Lehikoinen, A.) 2008: Hangon lintuaseman kehittämissuunnitelma. – *Tringa* 35: 220–239.
- Rainio, K. 2008: Climate change effects on avian migration. – Ph.D. Thesis. *Annales Universitatis Turkuensis*. Sarja 230.
- Useita kirjoittajia 2008: Asemalla sattuu ja tahtuu - otteita päiväkirjoista. – *Tringa* 35: 210–219.

Summary: Finnish Bird Observatories 2008

This is an overview of the annual activities on Finnish bird observatories in 2008. Observations and counting of bird migration and breeding pairs along with bird ringing were the main activities on all observatories, although the extent and effort of all activities varied greatly between observatories. Breeding success of birds was generally rather satisfactory this season making 2008 an interesting birding year. Several observatories experienced record-breaking migrations. For instance numbers of migrating Common Cranes (*Grus grus*) seen at the observatories have grown due to the increasing breeding population. Bird ringing were carried out actively and yielded good results. Some observatories took part in international bird monitoring studies. Regarding rarities some observatories, such as Tankar, experienced an exceptionally satisfying year.